

Research Paper

Modeling the Role of Third Places in Social Sustainability in Isfahan

Hajar Nasehi¹ , Hamid Saberi^{2*} , Safar Ghaedrahmati³ , Ahmad Khademolhoseiny⁴

¹ PhD Student, Department of Geography, Islamic Azad University, Najafabad Branch, Najafabad, Iran

² Assistant Professor of Geography, Tourism Research Center, Department of Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Najafabad Branch, Najafabad, Iran

³ Associate Professor of Geography and Urban Planning, Tarbiat Modares University, Iran.

⁴ Assistant Professor of Geography, Tourism Research Center, Department of Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Najafabad Branch, Najafabad, Iran.

10.22080/USFS.2022.3897

Received:

May 18, 2022

Accepted:

August 2, 2022

Available online:

October 22, 2022

Abstract

Third places, as places of community, are formed by social interaction and networks and can have a great impact on determining patterns of cohesion and participation in social institutions and processes. The present research is applied-developmental in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of methodology. The statistical population of this study includes all residents of areas (3, 4, 6, 8 and 9) of Isfahan municipality who were selected purposefully. To achieve the research objectives, 16 categories (third places, accessibility, inevitability, dynamism and vitality, comfort and security, flexibility, performance, form, meaning and content, social sustainability, social security, social interaction, social justice, social participation, social belonging, and social identity) were extracted. To discover the pattern trend for the classification of stability indices and the role of third places on them, one-sample t-test, Pearson correlation, and Friedman test were used, and for path analysis, the structural plural equation model was used in Smart PLS Software. For the placement of the third place indices on social sustainability, the weighted geographical regression tool was used. The results of the coefficient of determination between the mentioned indices showed that third place has a social impact of 0.90%. The results of the weighted geographical regression analysis showed that the most important component affecting the social stability variable was comfort and security with a coefficient of 0.91%, well explaining the effect of the third place on social stability. Also, the results of the weighted geographical regression model showed that Region 4 had the lowest effect (0.03), Regions 3 and 8 had a moderate effect (0.05), and Regions 6 and 9 had a high effect (0.07) on the social stability in Isfahan.

Keywords:Third places,
Sustainability, Isfahan,
Social index

* **Corresponding Author:** Hamid Saberi

Address: Assistant Professor of Tourism Research Center, Islamic Azad University, Najafabad Branch, Najafabad, Iran.

Email: h_saberi@par.iaun.ac

Tel: 09136485732

Extended Abstract

1. Introduction

Urbanization has long been one of the most characteristic manifestations of the evolution of human societies. As the urban population increases rapidly, it can be said that the developing cities of the world are at the risk of rapid urbanization, which is 90% in urban areas. As urban areas are the main consumers of resources, producers of pollution and waste, environmental destroyers and the center of socio-cultural and environmental problems, it is important to study the indicators of sustainable social development. The social dimension of the sustainable development approach has caused development thinkers to think beyond the issue of environmental protection in the city of Isfahan with a long history. Public spaces and third places known in the urban scale include Naghsh Jahan Square, Chaharbagh, 33 bridges, Khajoo Bridge, Sofeh Mountain, etc., and in the local scale include five floors in Isfahan House, Zeinabieh Shrine, coffee shops, traditional and historical houses, as well as houses, local parks, cafes, etc. The main question raised is as follows:

“To what extent have the third places located in the city of Isfahan increased social stability?” Therefore, in the present study, we will try to examine the characteristics and dimensions of the third places, their quality, and the degree of social stability, and finally explain the role of the third places on the social stability of Isfahan.

2. Research Methodology

This applied research is descriptive-analytical and uses field studies to collect data. To achieve the research objectives, 16 indicators, including the third-place accessibility, inevitability, dynamism and vitality, comfort and security, flexibility, performance, form, meaning and content,

social sustainability, social security, social interaction, social justice, social participation, social belonging, and social identity were extracted. Then, to discover the pattern trend for classifying the stability indices and the role of the third places on them, one-sample t-test, Pearson correlation, and Friedman test were used. Also, the model was explained in this research in the Smart-PLS Software. It should be noted that the study population were the residents of Regions 3, 4, 6, 8 and 9 of Isfahan. Among this population, 375 individuals were selected by purposive sampling method. A standard questionnaire was distributed among them in a simple random method. Then, the role of the third places in the stability of Isfahan was studied using geographical weighted regression tools and the level and status of these effects were used in ArcGIS Software.

3. Research Findings

A one-sample t-test was used to determine the status of sustainability indicators. The results showed that, on average, 16 indicators were relevant. Based on the results of Table 5, among the mentioned indicators, dynamics and vitality index and meaning and content had the highest mean and performance and social identity indices had the lowest mean among the regions. Multiple regression analysis has been used to study the simultaneous effect of the eight components of the independent variable (third places) on the dependent variable (social stability). For this purpose, first the social stability variable as a dependent variable and the eight components of third urban places (accessibility and permeability, inviting, dynamism and vitality, comfort and security, flexibility and functionality, function and structure, form and meaning and content) were entered as independent variables and studied step-by-step. To compare the situation of social stability in different urban areas of Isfahan, one-way analysis of variance test was used. In general,

when the equality of more than two means was tested, the analysis of variance test was used. In cases where there was an independent category variable and the subjects were randomly divided into more than two groups, one-way analysis of variance was used. In analysis of variance, a factor of zero was based on the equality of all means. To investigate the autocorrelation of space and identify the role of the third place in social stability of Isfahan, geographical weighted regression tool was used to obtain the trend coefficient of the model in Arc GIS environment.

4. Conclusion

The results show that among the mentioned indicators, dynamics and vitality index and meaning and content had the highest mean and performance and social identity indices had the lowest mean among the regions. In explaining the social sustainability from the components of the third category, six components (meaning and content, form, comfort and security, inviting, dynamism and vitality, and functional and structural) were put in the regression equation and in total, the predictor variables ($R^2 = 0/29$) explained the variance of the criterion. Also, the results of stepwise regression analysis show that the most important component affecting the social stability variable was the meaning and content component, explaining 10% of the variance of the dependent variable. Then, the form component added 13% to the model's explanatory power. Comfort and security were the next influential component of the regression equation, which added 3% to the explanatory power of the model. Also, the effect of all the studied components on the social sustainability variable was positive and significant at 95% confidence level. The results of one-way analysis of variance showed that the social stability in different urban areas of Isfahan was significant at the level of 95% ($P < 0.05$) and ($F = 90.4$). This means that the level of social stability among

different urban areas of Isfahan has had different values. The comparison of the average social stability among different urban areas also showed that the highest level of social stability was related to urban Regions 3 and 4 with averages of 89.09 and 87.61, respectively, and the lowest level of social stability was related to urban Regions 6 and 8 were with averages of 83.20 and 83.42, respectively. In other words, the level of social stability in Regions 3 and 4 of Isfahan was higher than the other urban areas.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

علمی پژوهشی

مدل سازی نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی مناطق شهر اصفهان

هاجر ناصحی^۱ ID، حمید صابری^{۲*} ID، صفر قائد رحمتی^۳ ID، احمد خادم الحسینی^۴ ID

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
^۲ استادیار گروه جغرافیا، مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
^۳ دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
^۴ دانشیار گروه جغرافیا، مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

doi 10.22080/USFS.2022.3897

چکیده

مکان‌های سوم به‌عنوان محل اجتماع توسط تعامل اجتماعی و شبکه‌ها شکل گرفته و می‌توانند در تعیین الگوهای انسجام و مشارکت در نهادها و فرایندهای اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشند. هدف این مقاله، ارائه مدل مناسب نقش مکان‌های سوم شهری در پایداری اجتماعی مناطق ۳، ۴، ۶، ۸ و ۹ شهر اصفهان است. پژوهش حاضر به لحاظ هدف توسعه‌ای کاربردی و از لحاظ روش شناسی توصیفی تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه ساکنان مناطق (۳، ۴، ۶، ۸ و ۹) شهرداری شهر اصفهان هستند که به‌صورت هدفمند تعداد ۳۷۴ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق، مؤلفه‌های ۱۶ گانه شامل (مکان‌های سوم، دسترسی، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا، پایداری اجتماعی، امنیت اجتماعی، تعامل اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس-تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) استخراج شد. برای کشف روند الگو جهت طبقه بندی مؤلفه‌های پایداری و نقش مکان‌های سوم بر آن‌ها از آزمون‌های T تک نمونه‌ای، همبستگی پیرسون، و آزمون فریدمن و برای تحلیل مسیر از مدل معادلات ساختاری Smart PLS استفاده شد همچنین برای اثرگذاری مؤلفه‌های مکان سوم بر پایداری اجتماعی از ابزار رگرسیون وزن‌دار جغرافیای استفاده شد است. یافته‌ها نشان می‌دهد که میزان ضریب تعیین بین مؤلفه‌های یاد شده، مکان سوم به میزان ۰/۹۰ درصد بر پایداری اجتماعی تأثیر دارد. نتایج تحلیل رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی حاکی از آن بود که مهم‌ترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه آسایش و امنیت با ضریب ۰/۹۱ درصد بود که این متغیر به‌خوبی وضعیت اثرگذاری مکان سوم بر پایداری اجتماعی را تبیین می‌کند. نتایج مدل رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی نشان داد که منطقه ۴ دارای پایین‌ترین اثر (۰/۰۳)، مناطق ۳ و ۸ دارای اثر متوسط (۰/۰۵) و مناطق ۶ و ۹ دارای اثر (۰/۰۷) زیاد کیفیت مکان سوم بر پایداری اجتماعی در سطح مناطق اصفهان هستند. مقایسه میانگین پایداری اجتماعی در بین مناطق مختلف شهری حاکی از آن است که بالاترین میزان پایداری اجتماعی مربوط به مناطق ۳ و ۴ شهری و پایین‌ترین میزان پایداری اجتماعی نیز

تاریخ دریافت:

۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۱۱ مرداد ۱۴۰۱

تاریخ انتشار:

۳۰ مهر ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

تبیین، مکان‌های سوم، پایداری، اصفهان، شاخص اجتماعی.

* نویسنده مسؤول: حمید صابری

آدرس: استادیار گروه جغرافیا، مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

ایمیل: h_saberi@par.iaun.ac.ir
تلفن: ۰۹۱۳۰۸۹۸۳۰۴

مربوط به مناطق ۶ و ۸ شهری بوده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به درهم آمیزی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مفهوم مکان سوم با ابعاد مختلف شهر، نقش آن بر جوانب مختلف پایداری از جمله پایداری اجتماعی انکارناپذیر است و در زمینه پایداری اجتماعی به دلیل ماهیت غیرملموس آن و نیز محوریت انسان و تعاملات وی در تعیین میزان این جنبه از پایداری، اهمیت مکان‌های سوم شهری به سبب ویژگی‌هایی همچون تعاملات اجتماعی، قابل دسترس بودن و دعوت کنندگی، آسایش روانی و ذهنی و... نقش انکارناپذیر آن در پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان به خوبی قابل استناد است.

۱ مقدمه

همواره در طول تاریخ مکان‌های قابل سکونت، چالش‌های بزرگی را برای حکومت‌های محلی و نهادهای مسؤوول ایجاد کرده‌اند (Anumitra V. 157:2018, Mirti)، و با ادامه شهرنشینی، فشار بر کاربری زمین افزایش یافته است (Salazar & et al, 2021:1). از آنجایی که فضاهای شهری ظرف فعالیت‌های شهری و بستری برای تعاملات اجتماعی و زمینه‌ساز شکل‌گیری پایداری اجتماعی به شمار می‌آیند (عابدینی^۱، ساکت حسنلوئی، ۲۰۲۱: ۱۵۷)، بحث از پایداری و توسعه پایدار بدون توجه به شهرها و شهرنشینی بی‌معنی خواهد بود. شهرها به‌عنوان عامل اصلی ایجادکننده ناپایداری در جهان به شمار می‌روند (بزی^۲ و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۲۶)، به گونه‌ای که در دوران اخیر، پایداری اجتماعی به یکی از موضوعات مهم مورد بحث در زمینه برنامه‌ریزی شهری تبدیل شده است (Ecet, Dejan & et al, 2021:3)، توسعه پایدار علی‌رغم اشاره‌های پراکنده‌ای که برخی متفکران در گذشته مانند شوماخر (۱۳۹۰) نموده‌اند یکی از تازه‌ترین آرزوهای بشر است که از زمان تولد آن در سال ۱۹۷۷ تاکنون در معرض بحث‌ها و جدل‌های بسیاری قرار داشته است (واعظ زاده^۳ و همکاران، ۲۰۱۵: ۴۶). با توجه به اینکه بعد از مطرح شدن پارادایم توسعه پایدار در دهه ۱۹۷۰ میلادی، بررسی‌ها و تحقیقات گسترده‌ای در سطوح مختلف بین‌المللی، ملی و محلی کشورهای مختلف توسعه یافته و در حال توسعه جهان، توسط مجامع علمی، سازمان‌های

بین‌المللی، دولت‌ها، دانشگاه‌ها، محققان و پژوهشگران مختلف، سازمان‌های مردم‌نهاد و... در زمینه پایداری و ارزیابی و سنجش آن در حوزه‌های شهری، روستایی و... صورت گرفته است (مختاری^۴ و همکاران، ۲۰۱۴: ۳۱). می‌توان گفت در ارتباط با محیط ساخته شده، از جمله مکان‌های مهمی مانند مکان‌های سوم شهری، پایداری اجتماعی می‌تواند به معنای توجه به ماهیت و وسعت دسترسی به خدمات و امکاناتی باشد که در یک شهر یا منطقه و یا در مقیاس خردتر محله مستقر هستند (Dempsey, 2012:94). مکان سوم مفهومی نسبتاً جدید است که در دهه ۹۰ مطرح شد (داوودی، مدیری^۵، ۲۰۱۷: ۸۲). مفهوم ری اولدنبرگ (۱۹۸۹) در مورد مکان‌های سوم یا مکان‌های مساعد برای اجتماعی شدن خارج از حوزه کار و خانه، در چند دهه گذشته مورد توجه همگان بوده است (R. Hipp, John & Seth A. Williams, 2019:68)، در مکان‌های سوم اقشار مختلف مردم از گروه‌های سنی مختلف حضور می‌یابند. وجود شرایط برابر در جهت استفاده افراد متفاوت از فضاهای شهری از وجوه مشترک این مکان‌ها است (معینی^۶، ۲۰۱۱: ۴۰).

در این میان مطالعاتی در زمینه موضوع مورد پژوهش در سطح ایران و جهان انجام گرفته که به طور خلاصه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

سیاوش‌پور^۷ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی رهیافت‌های طراحی فضاهای عمومی اجتماع‌پذیر شهری برگرفته شده از ویژگی‌های مکان

⁵ Davoodi and Modiri

⁶ Moeini

⁷ Siavashpour

¹ Abedini

² Bazi

³ Waezzadeh

⁴ Mokhtary

گزارش‌هایی در مورد عکس‌های مکان‌های سوم و تجربیات پناهندگان پرداختند، که در این تحقیق ۳۰ پناهنده به صورت عمیق در مورد مکان‌های سومی همچون فضاهای سبز عمومی و کتابخانه‌ها مورد مصاحبه قرار گرفتند، نتایج حاکی از نقش مؤثر این‌گونه مکان‌ها در برقراری ارتباط‌های فراملیتی و دور بودن از برچسب‌های پناهنده بودن و قومیتی بود.

حضور و همچنین عملکرد مکان‌های با ارزشی همچون مکان‌های سوم شهری در شهری مانند اصفهان که به لحاظ بستر اجتماعی-سیاسی و جریان زندگی در سطح مناطق شهر، تفاوت‌های چشمگیری از لحاظ قومی، مذهب و فرهنگ، اقتصاد و... دارد اهمیت بالایی از لحاظ پایداری اجتماعی پیدا می‌کند. از این رو بررسی نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان و شناخت ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در تشدید یا کاهش آن، برای داشتن برنامه‌ریزی درست، مناسب و به جا ضروری است. پر واضح است چنین اختلافاتی می‌تواند بستر شکل‌گیری مکان‌های سومی با ویژگی‌های گوناگون و متفاوت در سطح شهر اصفهان باشند، و نهایتاً پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری از تعادل و توازن مناسب دور شود. وجود مکان‌های سوم در شکل‌گیری تعاملات اجتماعی و تداوم آن امری ضروری محسوب می‌شود. شهر اصفهان با سابقه تاریخی فراوان، فضاهای عمومی و مکان‌های سوم شناخته شده در مقیاس شهری مانند میدان نقش جهان، چهارباغ، محدوده سی‌وسه پل، پل خواجه، کوه صفا و... و در مقیاس محلی مانند پنج طبقه در خانه اصفهان، حرم زینبیه، کافی‌شاپ‌ها و خانه‌های سنتی و تاریخی، پارک‌های محلی، قهوه‌خانه‌ها و... است. مسأله اصلی این است که مکان‌های سومی که در سطح شهر اصفهان قرار دارند، تا چه حد باعث افزایش پایداری اجتماعی شده‌اند؟ بنابراین در این مقاله سعی در بررسی

سوم پرداختند و به این نتایج دست یافتند که مکان سوم به عنوان یکی از مهم‌ترین محیط‌های گردهمایی عمومی در شهرها با ویژگی‌های مختص به خود، دارای پتانسیل ارتقای تعاملات افراد با یکدیگر و جامعه است و بر زندگی اجتماعی شهروندان تأثیر زیادی دارد. کرمی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تحلیل دل‌بستگی به مکان و متغیرهای وابسته به آن در مکان‌های سوم شهری (نمونه موردی: پارک ائل گلی تبریز) پرداختند و نشان دادند که رابطه بین دل‌بستگی مکانی و مکان سوم شهری ائل گلی، دو بعد مشارکت (جذابیت و خودبیانگری) ۸۱/۶ درصد وابستگی مکانی و هویت مکانی ۷۹/۲ درصد پیوند اجتماعی را تشکیل می‌دهند، عابدینی و حسنلویی^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی مکان‌های سوم شهری، صحنه خلق پاتوق‌های اجتماعی و تفریحی جامعه مطالعه موردی، بررسی تطبیقی کافه‌های مناطق ۱ و ۴ شهر ارومیه پرداختند و نتایج نشان داد که منطقه ۱ شهر ارومیه با برخورداری از توسعه روزافزون و چشمگیر در ابعاد فیزیکی، اجتماعی، کیفیتی فضا و فرهنگی، شرایط مطلوب‌تری در امر بهبود و خلق مکان‌های سوم شهری (کافه) و بازتولید پاتوق‌های تفریحی و اجتماعی جامعه شهری داشته‌است.

همچنین جف فوجر^۳ و همکاران در سال ۲۰۱۵ میلادی در پژوهشی تحت عنوان محله‌های کودکی به عنوان مکان‌های سوم، به بررسی این محله‌ها و تأثیر آن‌ها بر بزرگسالی افراد از طریق تحلیلی روایتی از داستان‌های زندگی زنان و تأثیر محیط اجتماعی محله بر رفاه اجتماعی آنان پرداخته‌اند. در سال ۲۰۱۹ نیز ویلیامز و هیپ^۴ در پژوهشی به بررسی نقش مکان‌های سوم در تعاملات همسایه‌ها و انسجام بافت پرداختند، و به ارتباط مثبت و تأثیرگذار مکان‌های سوم در انسجام و تعامل بیشتر در محله‌های فقیر نشین لس آنجلس دست یافتند. جوزفین بیگلین^۵ در سال ۲۰۲۱ در پژوهشی به

⁴ Williams & Hipp

⁵ Biglin,

¹ Karami

² Abedini & Hassanloui

³ Geoff Fougere

غیررسمی هستند (R. Oldenburg, 1999:16). مکان‌های سوم به‌عنوان محل اجتماع، توسط تعامل اجتماعی و شبکه‌ها شکل گرفته و می‌توانند در تعیین الگوهای انسجام و مشارکت در نهادها و فرایندهای اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشند. بیشتر شهرهای پیشرفته دارای انبوهی از زیرساخت‌های فرسوده و قدیمی هستند که سبب کاهش تاب‌آوری و افزایش شکنندگی شهرها در مواجهه با بحران‌های انسانی و طبیعی می‌شوند، با در نظر گرفتن اینکه این زیرساخت‌های بهم‌پیوسته از سیستم‌های محیطی، اقتصادی و اجتماعی فضاهای شهری و شهرها حمایت می‌کنند (Tyler & Moench, 2012:315)، بعد فیزیکی و کالبدی یک فضای شهری، باید بتواند علاوه بر فراهم آوردن کیفیت‌های محیطی لازم، کنش‌های متقابل را به هر نحوی مهیا و پذیرا باشد (ستارزاده فتحی^۸ و همکاران، ۲۰۱۹: ۶۴، به نقل از توسلی، ۱۳۶۹)

۲٫۲ مفهوم‌شناسی پایداری شهری

توسعه از نظر لغوی به معنی فراخی و وسعت است و در فرهنگ وبستر به فرایند رشد، افتراق و تطور طبیعی یک نظام طی تحولاتی متوالی از حالتی ناقص به وضعیتی کامل‌تر تعریف شده است (ملکی^۹، ۲۰۱۱: ۱۳۶). این مفهوم از مفاهیم عمده و چالش برانگیز برای بشریت است که صورت رقابتی آن برای دستیابی به معیارهای استاندارد زندگی از ابتدای قرن بیستم نمود یافته و بعد از جنگ جهانی دوم، در مباحث علمی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، کشوری و مناسبات و مسائل بین‌المللی جایگاه ویژه پیدا کرده است. (Frazier, 1997:187) منظور از توسعه پایدار، حفاظت صرف از محیط‌زیست در نظر نیست، بلکه مفهوم جدیدی از رشد اقتصادی است که عدالت و امکانات زندگی را برای تمامی مردم جهان نه تعداد اندکی از افراد برگزیده است. پایداری

ویژگی‌ها و ابعاد مکان‌های سوم، کیفیت مکان‌های سوم، میزان پایداری اجتماعی و در نهایت تبیین نقش مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی شهر اصفهان (در مناطق مورد مطالعه ۳، ۴، ۶، ۸، ۹) خواهد داشت.

۲ مبانی نظری

نظریات مطرح در مورد مکان‌های سوم شهری را به ترتیب زمانی می‌توان به‌صورت زیر تقسیم کرد:

الف) نظریات مرتبط با مفهوم فضاهای سوم، که اندیشمندانی همچون ادوارد سوجا^۱، هومی بابها^۲، هنری لوفر^۳ (ماتریالیسم دیالکتیکی) به بسط و گسترش آن پرداخته‌اند.

ب) نظریه هتروتوپیا^۴، یا دگر مکان‌ها که توسط فوکو^۵ مطرح شد و ادوارد سوجا نیز آن را در راستای مفهوم فضاهای سوم مطرح و گسترش می‌دهد.

ج) نظریه مکان سوم، که نظریه‌پرداز اصلی آن ری الدنبرگ^۶ است.

۲٫۱ مفهوم‌شناسی مکان سوم شهری

مکان سوم عرصه‌ای است که به‌عنوان یک پناهگاه در مقابل‌خانه یا محل کار، جایی که مردم می‌توانند به‌صورت منظم به آنجا سر بزنند و با دوستان، همسایه‌ها، همکاران و حتی غریبه‌ها ارتباط داشته باشند (Mehta and Bosson, 1999: 21). مکان سوم به‌عنوان جایگاه زندگی اجتماعی و فضای عمومی به شهروندان قدرت می‌دهد که با بهره‌گیری از این نیازها و محرک‌ها، قلمروهای اجتماعی را در رابطه با افراد آشنا و غریبه فراهم آورند (صادقی^۷ و همکاران، ۲۰۱۵: ۹۹). مکان‌های سوم شامل فضاهای عمومی گوناگونی هستند که پذیرای اجتماعاتی هستند که به شکل داوطلبانه دور از خانه و محیط کار شادمانه دور هم جمع شده‌اند و اکثراً معمولی و

⁶ Ray Oldenburg

⁷ Sadeghi

⁸ Satarzad Fathi

⁹ Maleki

¹ Edward W. Soja

² Homi Bhabha

³ Henri Lefebvre

⁴ Heterotopia

⁵ Michel Paul Foucault

در چهارچوب توسعه پایدار مطرح شده است "پایداری اجتماعی" است، که بعد از دهه ۱۹۶۰ در برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف به آن اشاره شده است و رسیدن به جامعه پایدار را در اولویت چشم‌انداز مطلوب یک اجتماع انسانی قرار داده است (Shia et al, 2017: 119). از آنجایی که این روند در هر جامعه‌ای نتیجه و محصول فعالیت مکانیسم‌های متفاوتی است، آنچه که امروزه به عنوان توسعه پایدار یا ناپایدار در جوامع مطرح است محصول خواست و اراده ساختارهای مختلف قدرت، اقتصاد، فرهنگ (تیموری^۷ و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۰) و ایدئولوژی حاکم در جامعه به شمار می‌رود.

از آنجایی که پایداری اجتماعی جزء اساسی از توسعه پایدار و مباحث اجتماعی جزء جدایی‌ناپذیر طرح‌های شهری محسوب می‌شود (حسین‌پور^۸ و همکاران، ۲۰۲۰: ۲۱۷)، در تعریف پایداری اجتماعی می‌توان گفت، به مفهوم توانمند ساختن همه گروه‌ها، در جهت بهره‌مندی از نیازمندی‌های ضروری (Assefa a Frostell, 2007: 64-65) است. پایداری اجتماعی به معنای بهبود شرایط زندگی در جوامع (McKenzie, 2004: 12) تلقی می‌شود. بنا به نظر گونتلت و بارون، پایداری اجتماعی زمانی اتفاق می‌افتد که: نظام‌ها، فرایندها، روابط به صورت فعالانه ظرفیت‌های کنونی و نیازهای نسل‌های آینده را به منظور ایجاد بهبودی و پیشرفت حمایت کند. جامعه پایدار اجتماعی، متنوع و برابر، مرتبط و دارای کیفیت زندگی در سطح خوب است (Barron & Gauntlett, 2002: 3).

۳ روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی - تحلیلی مبتنی بر مطالعات میدانی است. با توجه به جمعیت مناطق مورد مطالعه در منطقه ۳ (مرکز) ۱۱۰۳۶۸ نفر، منطقه

شهری مفهومی است که در پی طرح توسعه پایدار به عنوان پارادایم جدیدی در جهان مطرح شد (ملکی و دامن باغ^۱، ۲۰۱۳: ۳۸)، دربرگیرنده تعامل عوامل محیطی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی است (تقوایی و همکاران^۲، ۲۰۱۰: ۶۹). پایداری شهر عبارتست از میزان مقاومت عناصر کالبدی در مقابل فرسودگی و زوال و دارا بودن توانایی فعالیت طی دوره طولانی. جهت استقرار پایداری مدنظر باید علاوه بر رسیدگی به امور طراحی و معماری در مقیاس‌های مربوطه، با استراتژی‌های مناسب در نحوه توزیع و پراکنش فضاها و کاربری‌ها در سطح شهرها، مناطق و محلات شهری متناسب با شرایط وضع موجود هر منطقه و چشم‌اندازهای موردنظر پرداخت (عندلیب، کاظمی^۳، ۲۰۱۷: ۸۱۳). امروزه دستیابی به توسعه پایدار شهری به صورت ابزاری کلیدی در تحقق توسعه پایدار مطرح می‌شود. توسعه پایدار شهری، توسعه‌ای همه‌جانبه و ناظر به ابعاد مختلف است (بزی^۴ و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۲۷). توسعه پایدار شهری دارای ابعاد گسترده و پیچیده‌ای است، که تأثیر بسزایی در رشد و تکوین شهرها دارد و با آسیب‌های اجتماعی، زیست محیطی، اقتصادی و معیشت شهری، امنیت، مشارکت، شکل بافت و مدیریت شهری ارتباط عمیقی دارد (هوشیار، شریفی^۵، ۲۰۱۷: ۱۴۹).

۲،۳ مفهوم‌شناسی پایداری اجتماعی

اجتماع عامل اصلی و به بیانی محرکه توسعه پایدار است که بدون توجه به آن برنامه‌های توسعه، موفقیت چندانی نخواهند یافت (رحیمی^۶، ۱۹۹۹: ۱۳۸)، جامعه در طراحی و برنامه‌ریزی فضاها، عمومی‌همچون مکان‌های سوم شهری می‌تواند ساکنان را به ایجاد حس دلبستگی و در نهایت حفظ فضاها توسط جامعه تشویق نماید (Ismail, 2015: 357). یکی از مفاهیم مهمی که

⁵ Houshyar & Sharifi

⁶ Rahimi

⁷ Teymouri

⁸ Hosseinpour

¹ Maleki and baghDaman

² Taqvae

³ Andalib & Kazemi

⁴ Bazi

تأثیرگذاری و اهمیت مؤلفه‌های استخراج‌شده در تدوین مدل نهایی پژوهش استفاده شد. در قسمت دوم این کار با استفاده از نرم افزار ArcGis به تهیه نقشه‌هایی جهت بررسی اثرگذاری شاخص‌های مکان سوم بر پایداری اجتماعی با استفاده از ابزار رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی پرداخته شد.

در این پژوهش برای دستیابی به اهداف تحقیق، مؤلفه‌هایی در ۱۶ دسته شامل (مکان‌های سوم، دسترسی، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا، پایداری اجتماعی، امنیت اجتماعی، تعامل اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) استخراج شد (جدول ۱ و جدول ۲).

متغیرهای این پژوهش در دو طبقه متغیرهای مستقل که زیرمجموعه دو شاخص کلان پایداری اجتماعی با زیر مجموعه و معیارهای امنیت اجتماعی، تعامل اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حس تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی و کیفیت مکان‌های سوم با زیر مجموعه و معیارهای دسترسی، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا، تقسیم‌بندی شده‌است.

۴ (شرق) ۱۳۳۷۳۱ نفر، منطقه ۶ (جنوب) ۱۱۲۱۲۹ نفر، منطقه ۸ (شمال) ۲۳۹۷۵۶ نفر و منطقه ۹ (غرب) ۷۵۱۶۸ نفر در سال ۱۳۹۵، تعداد حجم نمونه طبق فرمول کوکران با روش نمونه‌گیری هدفمند ۳۷۵ نفر از ساکنین این مناطق برگزیده و پرسش‌نامه استاندارد بین جمعیت بالای ۱۵ سال این مناطق توزیع شد.

در بخش تجزیه و تحلیل، اطلاعات جمع‌آوری شده در قالب پژوهش حاضر از نرم افزارهای SPSS جهت تجزیه و تحلیل نتایج مربوط به پرسش‌نامه تحقیق استفاده شد، برای سنجش میزان نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون آماری کولموگوروف اسمیرنوف^۱ (جدول شماره ۱) و برای مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف مورد سنجش از تحلیل واریانس یک‌طرفه و برای محاسبه اولویت‌بندی شاخص‌های پایداری اجتماعی و مکان‌های سوم شهری از طریق آزمون فریدمن (Friedman test)، برای مقایسه چند گروه از نظر میانگین و رتبه‌های گروه‌ها) استفاده شد. از نرم افزار Smart PLS نیز جهت معادلات ساختاری یا Structural Equation Model یک ساختار علی خاص بین مجموعه‌ای از سازه‌های غیرقابل مشاهده استفاده شد و به استخراج عامل‌های مؤثر در تبیین نقش مکان‌های سوم شهری بر پایداری اجتماعی و بررسی میزان

جدول ۱ مؤلفه‌های پژوهش (مکان‌های سوم و کیفیت مکان سوم)

¹ Kolmogorov-Smirnov

شاخص مکان سوم	زیر معیار	مستند سازی مؤلفه‌ها
دسترسی	استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی برای رفتن به فضاهای عمومی، مناسب بودن مسیرهای پیاده‌روی، تردد آسان با دوچرخه برای رسیدن به فضاهای عمومی، استفاده از فضاهای عمومی محله مانند کافی‌شاپ‌ها و مراکز خرید، دسترسی مناسب به فضاهای عمومی محله، استفاده از فضاهای شهری عمومی بزرگ‌مقیاس مثل سیتی‌سنتر، استفاده از فضاهای عمومی بزرگ‌مقیاس مانند میدان نقش‌جهان تا استفاده از فضاهای شهری بزرگ‌مقیاس همچون پارک ناژوان	(1986)Trancik بنتلی (۱۳۹۰)، هنسِن (۱۹۵۹)، نیومن و تورنلی (۱۹۹۹)، لینچ (۱۹۸۱)، ترنر (۱۹۹۶)، کار (۱۹۹۲)، فرانسیس (۱۹۸۹)، گوتنبرگ (۱۹۶۰)، فرانسیس تیبالدز (۱۳۸۳)، هیلد براند فری (۱۳۸۳)، پاسوگولاری (۲۰۰۴)، برتولینی و دجیست (۱۹۹۹ و ۲۰۰۳)، گودمن (۱۹۶۸)، تالن (۲۰۰۰)، هلینگ (۱۹۹۸)، لوینسون (۱۹۹۸)، پرلف (۱۹۸۵)، وایت (۲۰۰۰)، تالن (۲۰۰۰)
دعوت‌کنندگی	برگزاری موسیقی محلی و تئاتر و هنرهای خیابانی، زیبایی ظاهری فضاهای عمومی، وجود فضاهای جذاب محلی، تنوع کاربری تجاری و خدماتی	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن (۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، چونجی سان (۲۰۱۰)، اولدنبرگ (۱۹۸۹)
پویایی و سرزندگی	استفاده شبانه از فضاهای عمومی، فعالیت‌های شاد، تمایل به وقت‌گذرانی	احمدی و دیانتی (۱۳۹۲)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، چونجی سان (۲۰۱۰)، حنا آرت (۱۹۵۸)، اولدنبرگ (۱۹۸۹)، لینچ (۱۹۸۱)، جیکوبز (۱۹۹۶)، جارلز لاندی (۲۰۰۰)، بحرینی (۲۰۰۳)، گلکار (۲۰۰۷)، کرمونا (۲۰۰۷)، پامیر (۲۰۰۷)
آسایش و امنیت	احساس امنیت تردد شبانه، حضور زنان و کودکان، روشنایی معابر، وجود خرده‌فرهنگ‌ها	کولانتونیو (۲۰۰۸)، محجوب جلالی و قلعه نویی (۱۳۹۳)، جیلیانسی سوئینی و مارک روزنهام (۲۰۰۰)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، اولدنبرگ (۱۹۸۹)، سوجا (۱۹۹۶)، چرخیان (۱۳۸۶)، دانلد اپلیارد (۱۹۸۱)، ترنر (۱۹۹۶)، گیدنز (۱۳۷۸)، مازلو (۱۹۶۸)، کارمونا (۲۰۰۳)، جیکوبز (۱۹۶۱)، اسکار نیومن (۱۹۷۳)، جیمز کیو ویلسون و جورج کلینگ (نظریه پنجره شکسته)
انعطاف-پذیری	استفاده در روزهای آفتابی و غیرآفتابی، برقراری مراسم‌های مختلف، مبلمان شهری مناسب	تقوی و ترکاشوند (۱۳۹۳)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، چونجی سان (۲۰۱۰)، پاول زوکر (۱۹۵۹)، اولدنبرگ (۱۹۸۹)، سوجا (۱۹۹۶)، استوارت، چین (۱۹۷۴)، لینچ (۱۳۸۶)، پاسوگولاری (۲۰۰۴)، کوهن (۱۹۸۹)، فریک و شولتز (۲۰۰۵)
عملکردی	کیفیت حمل‌ونقل عمومی، خدمات تفریحی و امکانات فضاهای عمومی، فعالیت‌های اجتماعی مناسب	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن (۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، اولدنبرگ (۱۹۸۹)، الکساندر (۱۳۸۴)، Talen (2002)، دوآنی و زیبرک (۱۹۹۱)، Duany (2002)، Carmona (2006)

ویکاس متا و جنیفر کی بوسن (۲۰۱۰)، مرکز CRESR دانشگاه شفیلدهلام انگلستان (۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، چونجی سان (۲۰۱۰)، حنا آرت (۱۹۵۸)، هومی بابها (۱۹۹۴)، چرخیان (۱۳۸۶)، اروینگ گافمن (۱۹۶۷)، ویکاس مهتا (۲۰۰۶) هلینگ (۱۹۹۸)، گل (۲۰۰۴ و ۲۰۰۷)	کیفیت فضا و بناها، کیفیت راه‌ها و دسترسی، کیفیت فضاهای سبز و مبلمان شهری، تداعی عملکرد تفریحی و اجتماعی	فرم
محجوب جلالی و قلعه نویی (۱۳۹۳)، پاترشیا مانوئل (۲۰۰۹)، حنا آرت (۱۹۵۸)، هومی بابها (۱۹۹۴)	روابط اجتماعی با کیفیت، سلامت محیطی، تعلق به فضاهای عمومی	معنا

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جدول ۲ شاخص‌های پژوهش (پایداری اجتماعی)

شاخص پایداری اجتماعی	زیر معیار	مستند سازی مؤلفه‌ها
امنیت اجتماعی	پایبندی به حقوق شهروندی، نظارت اجتماعی، وجود افراد شورو و بزهارکار، ترس و اضطراب	مازلو (۱۹۵۳)، جیکوبز (۱۹۶۱)، نیومن (۱۹۶۶)، آلتمن (۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز (۱۹۷۹)، راپاپورت (۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Yaron (2002)، Lee & Gates (2005)، براملی و همکاران (۲۰۰۶)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد (OISD) (۲۰۰۸)، چوگل (۲۰۰۸)، گلاسون و وود (۲۰۰۹)، وینگتتر و مبرگ (۲۰۱۱)، دمپسی (۲۰۱۱)
تعامل اجتماعی	تمایل به گفت و گو، برقراری تعاملات با دیگران، حضور با خانواده، ملاقات با دوستان و آشنایان، شناخت از افراد، قرارگاه رفتاری	پری (۱۹۲۹)، مازلو (۱۹۵۳)، جیکوبز (۱۹۶۱)، گل (۱۹۷۱)، آلتمن (۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز (۱۹۷۹)، راپاپورت (۱۹۸۱)، Lee & Gates (2005)، چوگل (۲۰۰۸)، دمپسی (۲۰۱۱)، احمدی و دیانتی (۱۳۹۲)، محجوب جلالی و قلعه نویی (۱۳۹۳)، تقوی و ترکاشوند (۱۳۹۳)
عدالت اجتماعی	تعداد و کیفیت مراکز خدماتی (بانکی، درمانی و . . .)، تعداد و کیفیت مراکز خرید و . . .، مراکز فرهنگی و کتابخانه، فضاهای عمومی و پارک	الکساندر و شولتز (۱۹۷۹)، Sachs (1999)، Thin, Lockhart and Yaron (2002)، Lee & Gates (2005)، Litting Griebler (2005)، براملی و همکاران (۲۰۰۶)، سوجا (۱۹۹۶)، کولانتونیو (۲۰۰۸)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد (OISD) (۲۰۰۸)، وینگتتر و مبرگ (۲۰۱۱)، دمپسی (۲۰۱۱)، مورفی (۲۰۱۲)، هگل (۱۸۲۰)، جان استوارت میل (۱۸۵۹)، هانری لوفور (۱۹۶۸)، جان رالز (۱۹۷۱) و (۲۰۰۱)، دیویدهاروی (۱۹۷۳)، میلر (۱۹۷۶)، شیان مک کنل (۱۹۸۱)، کوین لینچ (۱۹۸۴)، فینبرگ (۱۹۹۱)، یورگن هابرماس (۲۰۰۳)، ادوارد سوجا (۲۰۱۰)
مشارکت اجتماعی	جمع‌آوری و تفکیک زباله، عضویت در سازمان‌های مردم‌نهاد، پرداخت عوارض شهرداری	Litting, Lee & Gates (2005)، Thin, Lockhart and Yaron (2002)، Griebler (2005)، براملی و همکاران (۲۰۰۶)، چوگل (۲۰۰۸)، گلاسون و وود (۲۰۰۹)، دمپسی (۲۰۱۱)، وینگتتر و مبرگ (۲۰۱۱)، مورفی (۲۰۱۲)، سوجا (۱۹۹۶)، لوفور (۲۰۰۸)
حس تعلق اجتماعی	علاقه به زندگی در محله، خوش‌نامی محله، احساس خوب نسبت به محله	پری (۱۹۲۹)، مازلو (۱۹۵۳)، براملی و همکاران (۲۰۰۶)، کولانتونیو (۲۰۰۸)، چوگل (۲۰۰۸)، گلاسون و وود (۲۰۰۹)، وینگتتر و مبرگ (۲۰۱۱)، دمپسی (۲۰۱۱)، محجوب جلالی و قلعه نویی (۱۳۹۳)، پاکزاد (۱۳۸۹)
هویت اجتماعی	افتخار به فضاهای تاریخی و مهم، تمایل به زندگی در آینده در محله، وجود عناصر منحصر به فرد و شاخص، سازگاری فضاهای عمومی با شخصیت شهروندان	پری (۱۹۲۹)، مازلو (۱۹۵۳)، آلتمن (۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز (۱۹۷۹)، راپاپورت (۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Yaron (2002)، Lee & Gates (2005)، کولانتونیو (۲۰۰۸)، مورفی (۲۰۱۲)

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

پایداری از آزمون‌های T تک‌نمونه‌ای، همبستگی پیرسون، و رگرسیون و ورگرسیون وزن‌دار جغرافیایی استفاده شد.

با بررسی و مطالعات پایه جهت بررسی موضوع موردبحث این مؤلفه‌ها استخراج شدند، و در ادامه برای بررسی نقش مکان‌های سوم بر مؤلفه‌های

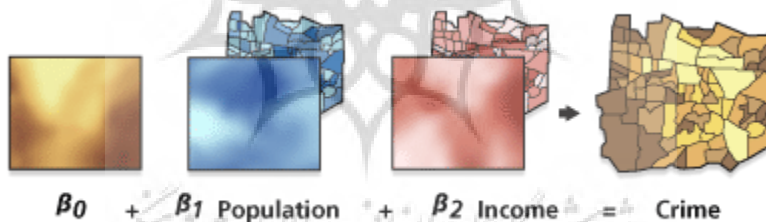
جدول ۳ آماره‌های آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

متغیر	نمره Z	معناداری	متغیر	نمره Z	معناداری
مکان‌های سوم	۱/۱۷	۰/۱۲	معنا و محتوا	۳/۶۷	۰/۰۹
دسترسی	۱/۸۷	۰/۱۰	پایداری اجتماعی	۲/۴۸	۰/۰۸
دعوت کنندگی	۲/۴۸	۰/۱۰	امنیت اجتماعی	۴/۷۱	۰/۰۶
پویایی و سرزندگی	۲/۳۳	۰/۱۱	تعامل اجتماعی	۳/۴۶	۰/۰۷
آسایش و امنیت	۲/۰۷	۰/۰۹	عدالت اجتماعی	۳/۰۹	۰/۱۰
انعطاف‌پذیری	۱/۸۰	۰/۱۳	مشارکت اجتماعی	۲/۶۴	۰/۱۲
عملکردی	۱/۹۳	۰/۱۱	حس‌تعلق اجتماعی	۳/۷۲	۰/۰۹
فرم	۳/۱۵	۰/۰۸	هویت اجتماعی	۲/۹۰	۰/۱۱

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

اصطلاح رگرسیون وزنی جغرافیایی را کارلتون، براندسون و فودرینگهام در سال ۲۰۱۲ معرفی کردند در رگرسیون خطی داده‌های فضایی در فرایندی ایستا فرض می‌شوند.

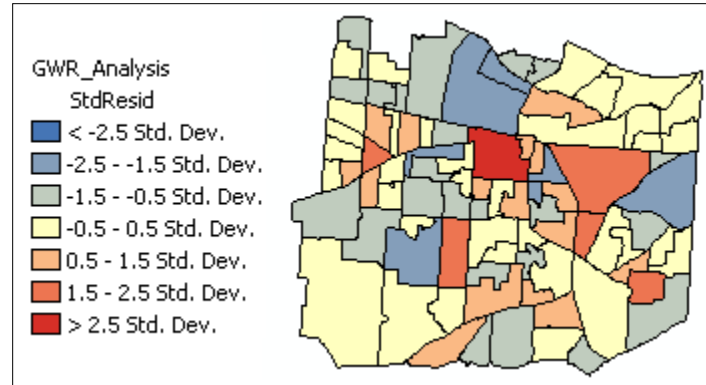
در جدول فوق (جدول ۱) سطح معناداری برای همه مؤلفه‌ها بیش از ۰/۰۵ است و معناداری آزمون رد می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت توزیع داده‌های این پژوهش نرمال است.

شکل ۱ نحوه توزیع نرمال در GWR

سطح شهر اصفهان بر پایداری مناطق این شهر از روش رگرسیون جغرافیایی استفاده شده. این ابزار به خوبی میزان اثرگذاری هر پارامتر و پراکنش و نیز تحلیل میزان خوشه‌ای و نوع پراکندگی هر شاخص را در هر منطقه از شهر نشان می‌دهد و ضرورت انجام این روش تحقیق نیز به همین سبب بوده است.

تخمین پارامترها در اندازه‌گیری این‌گونه مدل‌ها در فضا ثابت است. مدل رگرسیون وزنی جغرافیایی گسترش یافته رگرسیون عمومی است. به منظور تحلیل الگوی مکان‌های سوم شهری، تکنیک خودهمبستگی فضایی به کار رفت. مدل‌های متفاوتی برای اندازه‌گیری آماره‌های خودهمبستگی فضایی وجود دارد که با توجه به روند اثرگذاری متغیرهای منتج از هر شاخص یعنی بررسی پارامترهای مشخص شده از کیفیت مکان سوم در

شکل ۲ تابع وزنی نهایی در GWR

۴ یافته‌ها و بحث

منطقه ۹ هستند که ۴۱/۹ درصد آنها زن و ۵۸/۱ درصد نیز مرد هستند.

۴/۱ تحلیل وضع موجود شاخص‌های مکان سوم و پایداری اجتماعی

جهت بررسی تعیین وضع موجود شاخص‌های مکان سوم و پایداری اجتماعی از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شد. میانگین مؤلفه‌های ۱۶ گانه مربوطه در جدول ۴ نشان می‌دهد که، مؤلفه پویایی و سرزندگی بیشترین مقدار میانگین مکان سوم و مؤلفه‌های عدالت، مشارکت و حس تعلق نیز بیشترین میانگین‌های مربوط به متغیر وابسته پایداری اجتماعی را دارا بوده‌اند.

با توجه به روش تحقیق در این بخش، یافته‌های تحقیق در پنج بخش تحلیل وضعیت شاخص‌های پایداری اجتماعی و مکان سوم، بررسی تأثیر مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی، مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری، تبیین مدل پژوهش از طریق معادلات ساختاری و بررسی وضعیت نقش مکان‌های سوم در پایداری شهر اصفهان از طریق (GWR) یا رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی در محیط Arc Gis پرداخته شد. پرداخته شد. از تعداد ۳۷۵ نفر پاسخگو ۲۱/۳ درصد ساکن منطقه ۳، ۲۲/۴ درصد منطقه ۴، ۱۷/۳ درصد منطقه ۶، ۱۷/۱ درصد منطقه ۸ و ۲۱/۹ درصد ساکن

جدول ۴ بررسی و تحلیل وضع موجود مؤلفه‌های مکان سوم و پایداری اجتماعی

نام متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	میانگین فرضی	سطح معنی داری
مکان‌های سوم	۳۷۵	۲/۴۲	۰/۶۴۴	۳	۰/۰۰۰
دسترسی	۳۷۵	۲/۹۰	۰/۶۴۸	۳	۰/۰۰۰
دعوت‌کنندگی	۳۷۵	۲/۵۵	۰/۷۸۵	۳	۰/۰۰۰
پویایی و سرزندگی	۳۷۵	۳/۰۳	۰/۹۷۹	۳	۰/۰۰۰
آسایش و امنیت	۳۷۵	۲/۶۸	۱/۰۴۳	۳	۰/۰۰۰
انعطاف‌پذیری	۳۷۵	۱/۹۹	۰/۸۵۶	۳	۰/۰۰۰
عملکرد	۳۷۵	۲/۴۱	۱/۱۸۴	۳	۰/۰۰۰
فرم	۳۷۵	۱/۸۱	۰/۹۲۷	۳	۰/۰۰۰
معنا و محتوا	۳۷۵	۱/۸۶	۰/۹۴۰	۳	۰/۰۰۰
پایداری اجتماعی	۳۷۵	۳/۵۶	۰/۷۳۹	۳	۰/۰۰۰

امنیت اجتماعی	۳۷۵	۲/۶۸	۰/۶۴۹	۳	۰/۰۰۰
تعامل اجتماعی	۳۷۵	۳/۴۴	۰/۶۰۹	۳	۰/۰۰۰
عدالت اجتماعی	۳۷۵	۴/۱۰	۰/۸۷۸	۳	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۳۷۵	۴/۰۱	۰/۹۷۱	۳	۰/۰۰۰
حس تعلق اجتماعی	۳۷۵	۴/۰۲	۱/۰۳۵	۳	۰/۰۰۰
هویت اجتماعی	۳۷۵	۲/۶۳	۱/۱۳۲	۳	۰/۰۰۰

ماخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

۴،۲ بررسی تأثیر مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی

برای مطالعه تأثیر هم‌زمان مؤلفه‌های هشتگانه متغیر مستقل (مکان‌های سوم) بر روی متغیر وابسته (پایداری اجتماعی) از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است (جدول ۵). برای این منظور، ابتدا متغیر پایداری اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته و مؤلفه‌های هشتگانه مکان‌های سوم شهری (دسترسی و نفوذپذیری، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری و کارکرد، عملکردی و ساختاری، فرم و معنا و محتوا) به‌عنوان متغیرهای مستقل وارد شده و با روش گام‌به‌گام مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آزمون پارامتریک T تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که میانگین نظرات پاسخ‌گویان در ارتباط با متغیر مستقل (مکان سوم) برابر با ۲/۴۲ و کمتر از میانگین فرضی (۳) است، در رابطه با میزان پایداری اجتماعی مناطق شهر اصفهان به ترتیب $(56/3 = \text{Mean})$ است. که این عدد از مقدار میانگین فرضی که ۳ است، بزرگتر است. از طرفی دیگر، با مد نظر گرفتن یک‌طرفه بودن آزمون و مثبت بودن حد بالا و پایین، مقدار میانگین از مقدار مورد آزمون بیشتر است. همچنین با توجه به معناداری (Sig) برآورد شده که کمتر از ۰/۰۵ است $(P < 0/05)$ ، در سطح ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا نمود که وضعیت مؤلفه‌های ۶ گانه پایداری اجتماعی (به جز هویت اجتماعی و امنیت) در سطح شهر اصفهان وضعیت نسبتاً مناسب و بالایی است.

جدول ۵. بررسی تأثیر مکان‌های سوم شهری بر پایداری اجتماعی

متغیرها	R	R2	B	βeta	t	Sig
معنا و محتوا	۰/۳۲	۰/۱۰	۱/۸۴	۰/۳۷	۸/۰۹	۰/۰۰۱
فرم	۰/۴۸	۰/۲۳	۰/۹۰	۰/۲۵	۴/۹۲	۰/۰۰۱
آسایش و امنیت	۰/۵۱	۰/۲۶	۰/۲۹	۰/۱۸	۱/۷۳	۰/۰۳
دعوت‌کنندگی	۰/۵۲	۰/۲۷	۰/۶۳	۰/۱۳	۲/۸۰	۰/۰۰۵
سرزندگی	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۵۲	۰/۱۱	۲/۴۰	۰/۰۱
عملکرد	۰/۵۴	۰/۲۹	۰/۳۱	۰/۱۰	۱/۹۹	۰/۰۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام‌به‌گام نشان می‌دهد که مهم‌ترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه معنا و محتوا است که به تنهایی ۱۰ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. پس از آن مؤلفه فرم قرار گرفته است

بر اساس نتایج و اطلاعات مندرج در جدول ۳، می‌توان گفت: در تبیین پایداری اجتماعی از روی مؤلفه‌های مکان سوم، شش مؤلفه (معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) وارد معادله رگرسیونی شده و در مجموع متغیرهای پیش‌بین حدود $R2 = 0/29$ از

یک طرفه استفاده شده و نتایج مورد نظر در جدول (۶) آورده شده است. بطور کلی هرگاه برابری بیش از دو میانگین مورد آزمون قرار گیرد، از آزمون تحلیل واریانس استفاده می‌شود. در مواردی که یک متغیر مستقل مقوله‌ای وجود داشته و آزمودنی‌ها به طور تصادفی به بیش از دو گروه تقسیم شده باشند، تحلیل یک عاملی واریانس بکار برده می‌شود. در تحلیل واریانس یک عاملی فرض صفر مبنی بر برابری تمام میانگین‌ها است.

که ۱۳ درصد به قدرت تبیین مدل افزوده است. میزان آسایش و امنیت نیز مؤلفه تأثیرگذار بعدی موجود در معادله رگرسیونی است که ۳ درصد به قدرت تبیین مدل اضافه کرده است. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. بدین صورت است که با افزایش هر واحد متغیر مستقل، نمره متغیر وابسته به اندازه چند واحد ضریب رگرسیون (beta) تغییر می‌کند.

۴،۳ مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری

جهت مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری اصفهان، از آزمون آنالیز واریانس

جدول ۶ مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری

نام منطقه	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار
منطقه ۳	۳۷۵	۳/۶۶	۰/۷۱۱
منطقه ۴	۳۷۵	۳/۶۰	۰/۷۳۰
منطقه ۶	۳۷۵	۳/۴۶	۰/۶۸۶
منطقه ۸	۳۷۵	۳/۵۰	۰/۷۵۶
منطقه ۹	۳۷۵	۳/۵۴	۰/۸۰۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

۴،۴ تبیین مدل پژوهش از طریق مدل معادلات ساختاری

در مدل‌های PLS مدل اندازه‌گیری یا همان گویه‌ها به دو دسته گویه‌های انعکاسی و گویه‌های ترکیبی تقسیم می‌شوند، پس از آزمون مدل بیرونی و به عبارتی تأیید روایی و پایایی (مدل‌های اندازه‌گیری تحقیق)، مدل درونی یا همان مدل ساختاری تحقیق ارزیابی می‌شود. با استفاده از مدل درونی می‌توان به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخت. از معیارهای آماره t ، ضریب تعیین و ضریب مسیر برای ارزیابی مدل استفاده می‌شود. مدل مفهومی آزمون شده در حالت استاندارد یا الگوریتم PLS و ضریب مسیرها در (شکل ۳) ارائه شده است. اعدادی که بر روی مسیر گویه‌ها با یکدیگر نشان داده شده است،

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می‌دهد که مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری اصفهان در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است ($P \leq 0/05$) و ($F=944/0$) به این معنا که میزان پایداری اجتماعی در میان مناطق مختلف شهری اصفهان، مقادیر متفاوتی است. مقایسه میانگین پایداری اجتماعی در بین مناطق مختلف شهری نیز نشان می‌دهد که مقادیر در فاصله اندکی نسبت به هم قرار دارند، لذا می‌توان گفت مناطق در یک سطح هستند.

اصلی است و مقدار آن همیشه بین صفر و یک تغییر می‌کند. هرچه ضریب تعیین بزرگ‌تر باشد نشان می‌دهد که خط رگرسیون بهتر توانسته تغییرات متغیر وابسته را به متغیر مستقل نسبت دهد (جدول ۷).

ضریب مسیر نامیده می‌شود. این اعداد بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو گویه است و برای بررسی میزان تأثیر مستقیم یک متغیر بر متغیر دیگر ارائه می‌شود. اعدادی که بر روی مسیر بین گویه‌ها و معرف‌ها نمایش داده می‌شود در مدل‌های انعکاسی بیانگر بار عاملی است. و اعداد داخل هر دایره نشان‌دهنده ضریب تعیین (R^2) گویه

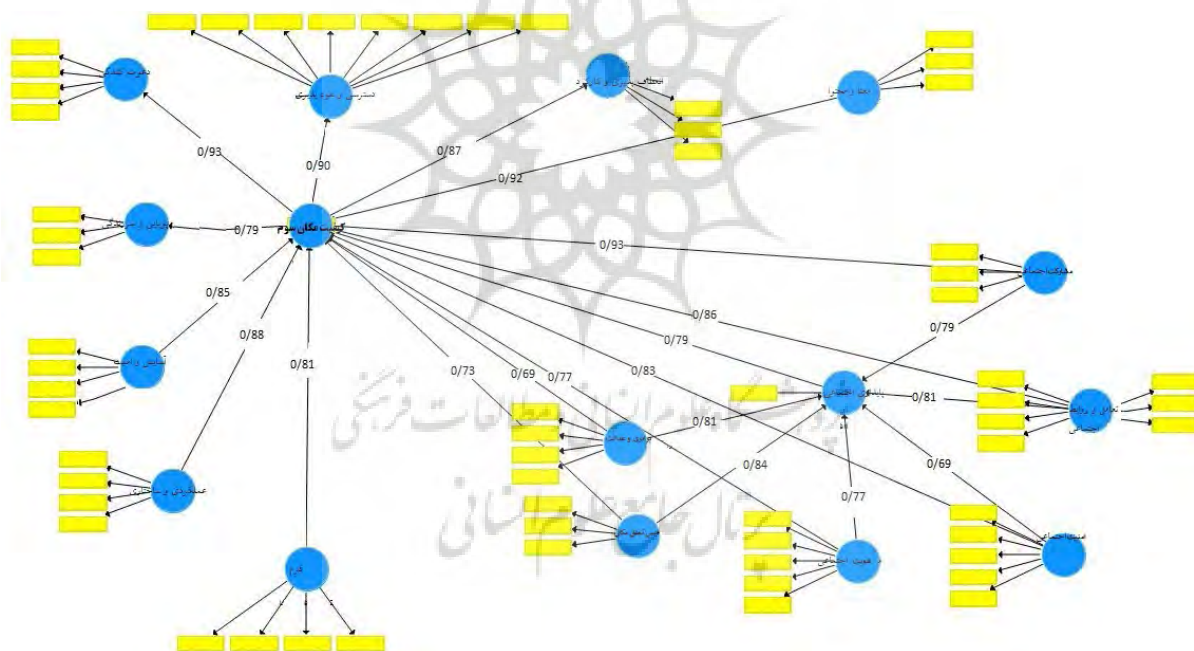
جدول ۷ مقدار ضریب تعیین متغیرهای تحقیق

متغیرها	R^2
کیفیت مکان سوم	۰/۶۷
پایداری اجتماعی	۰/۹۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

توجه به مقدار R^2 محاسبه شده برای متغیرهای موردنظر در سطح مطلوب قرار دارد.

همان‌طور که مشاهده می‌شود برای متغیرهای مکنون برونزا یا مستقل مقدار R^2 ارائه نمی‌شود. با

شکل ۳ مدل اندازه‌گیری تحقیق در حالت استاندارد

اصفهان تأثیر دارد، که نشان‌دهنده تأثیر قوی آن است. همچنین متغیر مکان سوم ۰/۹۳ بر مؤلفه مشارکت اجتماعی (بیشترین تأثیر)، ۰/۸۵ بر تعامل و روابط اجتماعی، ۰/۸۳ بر امنیت اجتماعی، ۰/۷۷ بر هویت اجتماعی، ۰/۷۳ بر حس تعلق و حس مکان و ۰/۶۹ بر عدالت و برابری اجتماعی (کمترین تأثیر) را

همان‌طور که از شکل ۳ مشاهده می‌شود میزان ضریب تعیین بین شاخص‌های یاد شده نشان می‌دهد که کیفیت مکان سوم به میزان ۰/۹۰ درصد بر پایداری اجتماعی تأثیر دارد. طبق نتایج مدل معادلات ساختاری (PLS) متغیر مکان سوم ۰/۷۹ درصد بر متغیر وابسته پایداری اجتماعی شهر

۴٫۵ وضعیت نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی شهر اصفهان از طریق (GWR)

به‌منظور بررسی خودهمبستگی فضایی و شناسایی نقش مکان سوم در پایداری اجتماعی شهر اصفهان از ابزار رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی استفاده می‌شود به‌گونه‌ای که ضریب روند الگوی به‌دست‌آمده در لایه‌ها اعمال و در محیط Arc Gis اضافه شد. (شکل ۳).

دارد، که به‌خوبی وضعیت اثرگذاری مکان سوم بر پایداری اجتماعی را تبیین می‌کند. همچنین مؤلفه حس تعلق با ۰/۸۴ بیشترین تأثیر و مؤلفه امنیت اجتماعی با ۰/۶۹ کمترین تأثیر را بر متغیر پایداری اجتماعی در شهر اصفهان دارند، مؤلفه مشارکت اجتماعی ۰/۷۹، مؤلفه تعامل و روابط اجتماعی ۰/۸۱، هویت اجتماعی ۰/۷۷، برابری و عدالت ۰/۸۱ بر پایداری اجتماعی تأثیر دارند. مؤلفه دعوت-کنندگی (۰/۹۳) و مؤلفه پویایی و سرزندگی (۰/۷۹) به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر متغیر مکان سوم دارند. همچنین مؤلفه‌های دسترسی با ۰/۹۰، آسایش و امنیت با ۰/۸۵، عملکردی و ساختاری با ۰/۸۸، فرم با ۰/۸۱، انعطاف‌پذیری و کارکرد با ۰/۸۷، بر مکان سوم تأثیر دارند.

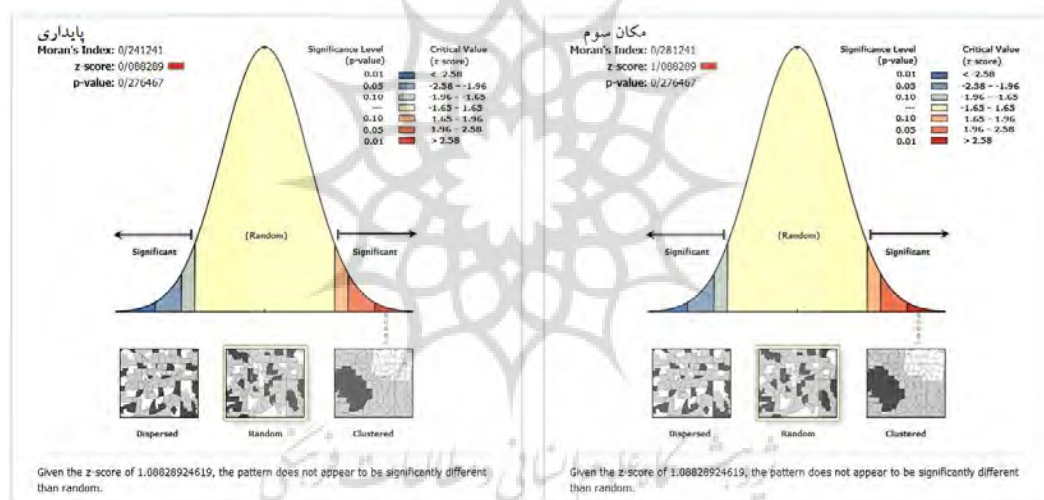
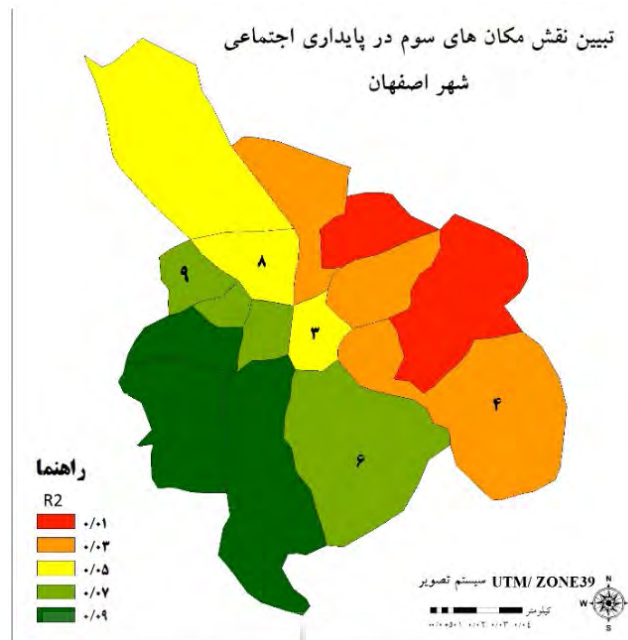
جدول ۸. وضعیت پراکندگی و الگوی توزیعی مؤلفه‌های پایداری و مکان‌های سوم

R2	Sigma	St. Error	مؤلفه
۰/۸۶	۱۲/۲۵۶۲۷	۰/۰۰۰۰۵	معنا و محتوا
۰/۷۸	۱۱/۳۱۸۶۳	۰/۰۰۰۰۵	فرم
۰/۹۱	۱۰/۶۴۲۸۷	۰/۰۰۰۰۵	آسایش و امنیت
۰/۹۰	۱۲/۴۷۱۹۸	۰/۰۰۰۰۵	دعوت‌کنندگی
۰/۸۸	۱۳/۳۳۱۷۸	۰/۰۰۰۰۵	سرزندگی
۰/۷۹	۱۱/۷۹۰۱۴	۰/۰۰۰۰۵	عملکرد

مأخذ: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

از آن دعوت‌کنندگی با ضریب ۰/۹۰ درصد، سرزندگی با ضریب ۰/۸۸ و معنا و محتوا با ضریب ۰/۸۶ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است.

نتایج تحلیل رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی حاکی از آن بود که مهم‌ترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه آسایش و امنیت با ضریب ۰/۹۱ درصد بود که این متغیر به‌خوبی وضعیت اثرگذاری مکان سوم بر پایداری اجتماعی را تبیین می‌کند. پس

شکل ۴ وضعیت اثرگذاری شاخص کیفیت مکان سوم بر پایداری اجتماعی

نتایج این مقادیر در هر شاخص قابل دسترسی هستند و به عنوان مقادیر خروجی مشتق شده برای استفاده بالقوه در مدل‌ها یا متون منتقل می‌شوند. با توجه به شکل ۵ وضعیت قرارگیری مناطق منتخب در سطح شهر اصفهان حاکی از آن بود که منطقه ۴ دارای پایین‌ترین اثر (۰/۰۳)، مناطق ۳ و ۸ دارای اثر متوسط (۰/۰۵) و مناطق ۶ و ۹ دارای اثر زیاد کیفیت مکان سوم بر پایداری اجتماعی (۰/۰۷) در سطح مناطق اصفهان هستند. در خصوص شاخص‌های مکان‌های سوم و کیفیت آن و اثر آن‌ها

بر روی پایداری اجتماعی در منطقه ۳ اصفهان با وضعیت ۵٪ میزان اثرگذاری در مؤلفه‌های دسترسی، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا، مکان سوم به میزان ۵۰ درصد تبیین‌کننده این الگو بود، که این حاکی از پراکنش به صورت تصادفی است. در منطقه ۴ اصفهان با توجه به وضعیت ۳٪ درصدی میزان R2 میتوان اذعان داشت مکان سوم و مؤلفه‌های مرتبط با آن به میزان ۳۰ درصد تبیین‌کننده این الگو با پراکنشی به صورت

نتایج این مقادیر در هر شاخص قابل دسترسی هستند و به عنوان مقادیر خروجی مشتق شده برای استفاده بالقوه در مدل‌ها یا متون منتقل می‌شوند. با توجه به شکل ۵ وضعیت قرارگیری مناطق منتخب در سطح شهر اصفهان حاکی از آن بود که منطقه ۴ دارای پایین‌ترین اثر (۰/۰۳)، مناطق ۳ و ۸ دارای اثر متوسط (۰/۰۵) و مناطق ۶ و ۹ دارای اثر زیاد کیفیت مکان سوم بر پایداری اجتماعی (۰/۰۷) در سطح مناطق اصفهان هستند. در خصوص شاخص‌های مکان‌های سوم و کیفیت آن و اثر آن‌ها

به‌کارگیری روش‌هایی همچون تحلیل رگرسیون، تحلیل عاملی و معادلات ساختاری و رگرسیون وزن-دار جغرافیایی مطرح می‌کند.

در تحقیق کنونی بعد از استخراج مؤلفه‌های پایداری و نقش مکان سوم بر پایداری شهر اصفهان با استفاده از روش‌های تحلیل پرسش‌نامه و رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی روابط فضایی و مکانی موجود استخراج و اولویت‌ها در سطوح پایداری در این شهر مشخص شدند.

نتایج نشان می‌دهد که، مؤلفه‌های پویایی و سرزندگی بیشترین مقدار میانگین مکان سوم و مؤلفه‌های عدالت، مشارکت و حس تعلق نیز بیشترین میانگین‌های مربوط به متغیر وابسته پایداری اجتماعی را دارا بوده‌اند. در تبیین پایداری اجتماعی از روی مؤلفه‌های مکان سوم، شش مؤلفه (معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) وارد معادله رگرسیونی شده و در مجموع متغیرهای پیش‌بین حدود $R^2 = 0.29$ از واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام‌به‌گام نشان می‌دهد که مهم‌ترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه معنا و محتوا است که به‌تنهایی ۱۰ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. پس از آن مؤلفه فرم قرار گرفته‌است که ۱۳ درصد به قدرت تبیین مدل افزوده‌است. میزان آسایش و امنیت نیز مؤلفه تأثیرگذار بعدی موجود در معادله رگرسیونی است که ۳ درصد به قدرت تبیین مدل اضافه کرده‌است. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان می‌دهد که مقایسه وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مختلف شهری اصفهان در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است و مناطق مورد مطالعه (۴، ۳، ۶، ۸، ۹) از لحاظ پایداری اجتماعی در یک سطح قرار دارند.

پراکنده‌است. همچنین در منطقه ۶ اصفهان (واقع در جنوب این شهر) با توجه به میزان $R^2 = 0.07$ می‌توان گفت الگوی پراکنش در این منطقه با میزان ۷۰ درصد به‌صورت متمرکز و غیرنرمال این مؤلفه‌ها در دسته‌بندی مکانی شهر اصفهان قرار دارد. منطقه ۸ (واقع در شمال شهر اصفهان) نیز با میزان ۵۰ درصد تبیین‌کننده این الگو با پراکنش به‌صورت تصادفی در این منطقه بود. در خصوص منطقه ۹ (واقع در غرب شهر اصفهان) با میزان ۷۰ درصد این الگو حاکی از پراکنش غیرنرمال و متمرکز این مؤلفه‌ها در این دسته بندی است.

۵ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج بررسی پیشینه‌های مرتبط در حوزه مورد مطالعه، می‌توان گفت تحقیقاتی که تاکنون بر روی مکان‌های سوم در داخل و خارج از کشور صورت گرفته‌اند (همچون سیاوش‌پور (۱۳۹۸)، کرمی (۱۴۰۰)، عابدینی و حسنلویی (۱۴۰۰)، Ayadi، جوزفین فوجر (۲۰۱۵)، ویلیامز و هیپ (۲۰۱۹)، جوزفین بیگلین (۲۰۲۱))، همگی با بررسی شاخص‌های کمی و کیفی مؤثر در ارزیابی مکان‌های سوم شهری، کارآمدی و عملکرد این مکان‌ها را مورد تأکید و تأیید قرار داده‌اند. نتایج تفصیلی این بخش با پیشینه‌های بررسی‌شده همسو بودند، به لحاظ بعد پایداری اجتماعی با جمع‌بندی مطالعات پیشین، اهمیت تمرکز بر مکان‌های سوم و تأثیر آن بر پایداری اجتماعی بسیار شاخص به‌نظر می‌رسد. هرچند مطالعات در حوزه مکان‌های سوم با تأکید بر پایداری اجتماعی بسیار اندک است، اما در میان آنها نتایج به‌دست آمده حکایت از معنا دار بودن تأثیر مکان‌های سوم بر هویت اجتماعی، امنیت، روابط اجتماعی و سرمایه‌های اجتماعی و... دارد. علی‌رغم بررسی‌های انجام‌گرفته در حوزه علوم مختلف تأثیر مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی و بررسی کمیت و کیفیت نقش آن کمتر مورد توجه قرار گرفته‌است. تحقیق حاضر از لحاظ ماهیت مبحث جدیدی را در معرفی مکان‌های سوم به‌عنوان عاملی تأثیرگذار بر پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان با

محلی، شهری و فراشهری دارند که مکان‌های سوم مهم در شهر تاریخی اصفهان (همچون میدان نقش جهان، چهارباغ، پارک نازوان و...) با توجه به دارا بودن ویژگی‌های مهمی همچون دسترسی و نفوذپذیری، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی و... این خصلت مکان‌های سوم را در مقیاس فراشهری اشاعه می‌دهند و می‌توانند جاذب جمعیت و تعاملات و روابط اجتماعی و... در سطح منطقه-ای، ملی و حتی جهانی باشند. و با توجه به اینکه مؤلفه‌های پایداری اجتماعی همچون امنیت، تعامل، عدالت، مشارکت، حس تعلق و هویت در راستای دیگر ابعاد پایداری شهرها (پایداری اقتصادی، پایداری زیست-محیطی و...) تحقق می‌یابد، لزوم توجه و برنامه‌ریزی این‌گونه مکان‌ها بیش از گذشته مطرح خواهد بود. بنابراین جهت دستیابی به پایداری اجتماعی در مناطق شهری شناخت، بررسی، و به‌روزرسانی مکان‌های سوم شهری اهمیت می‌یابند.

پیشنهادات و راهکارها

- ارتقا و مکان‌سازی مکان‌های با ارزش تاریخی همچون بقاع تاریخی و مذهبی (تخت فولاد، حرم زینبیه و... به‌عنوان مکان‌های سوم مذهبی).
- کم کردن بار ترافیکی خیابان‌ها و کاهش سرعت عبوری وسایل نقلیه برای افزایش سطح خوانایی و ادراک بصری شهروندان و استفاده‌کنندگان از مکان‌های سوم شهری (به‌ویژه در محورهای پرتردد حامی همچون جنوب به شمال خیابان کاوه، شرق به غرب خیابان مسجد سید و خیابان جی، شمال به جنوب خیابان علامه مجلسی و خیابان بزرگمهر و...).

- سامان دهی فعالیت‌های هویت ساز در داخل مکان‌های سوم شهری به‌منظور تقویت حس تعلق ساکنین (مانند میدان نقش جهان، محور چهارباغ، محدوده تاریخی حاشیه زاینده رود و...).

- بهبود ذهنیت فضا: فرصت‌های رفتاری، القائات معنایی، در سطح محلات و به‌خصوص مکان‌های سوم مورد استفاده زیاد شهروندان در مکان‌های سوم

نتایج میزان ضریب تعیین بین مؤلفه‌های یاد شده نشان می‌دهد که مکان سوم به میزان ۹۰ درصد بر پایداری اجتماعی تأثیر دارد. مطابق با نتایج تحلیل رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی مهم‌ترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه آسایش و امنیت با ضریب ۰/۹۱ درصد بود که این متغیر به‌خوبی وضعیت اثرگذاری مکان سوم بر پایداری اجتماعی را تبیین می‌کند. پس از آن دعوت‌کنندگی با ضریب ۰/۹۰ درصد، سرزندگی با ضریب ۰/۸۸ و معنا و محتوا با ضریب ۰/۸۶ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. نتایج مدل رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی نشان داد که منطقه ۴ دارای پایین‌ترین اثر (۰/۰۳)، مناطق ۳ و ۸ دارای اثر متوسط (۰/۰۵) و مناطق ۶ و ۹ دارای اثر (۰/۰۷) زیاد کیفیت مکان سوم بر پایداری اجتماعی در سطح مناطق اصفهان هستند.

در پایان می‌توان گفت مکان‌های سوم شهری به‌عنوان فضاها و مکان‌هایی تأثیرگذار و با اهمیت در مؤلفه‌های پایداری اجتماعی نقش بسزایی در مناطق شهری اصفهان جهت افزایش سطح پایداری اجتماعی و مؤلفه‌های آن دارا است. مطابق نتایج به‌دست آمده از میان هشت بعد دسترسی، دعوت-کنندگی، آسایش، پویایی و سرزندگی، انعطاف-پذیری، عملکرد، فرم و معنا بیشترین تأثیر را در پایداری اجتماعی مؤلفه‌های معنا و محتوا، آسایش و فرم دارند، و همچنین مشخص شده است که مناطق شهری مورد مطالعه (۳، ۴، ۶، ۸، ۹) از لحاظ پایداری اجتماعی در یک سطح هستند و تفاوت معناداری ندارند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، می‌توان نتیجه گرفت که مکان‌های سوم شهری می‌توانند در راستای افزایش سطح پایداری اجتماعی شهرها تأثیرات بسیاری داشته باشند. مکان‌های سوم شهری در ذات خود ویژگی‌هایی را دارا هستند که به‌عنوان یک عنصر فضایی گرایش به تغییرات توده‌ای در مقیاس

مکان‌های سوم، طبیعت و طراوت در سطح پارک‌ها و خیابان‌ها و . . . ، و در نهایت پراکنش کاربری‌ها است.

تاریخی همچون: میدان نقش جهان و پل‌های تاریخی، پارک ناژوان، کوه صفه و . . .

بهبود عینیت فضا: که شامل نقشه مناطق، انواع فعالیت، نوع رفتار مردم، صدا و بوی موجود در

منابع

- Anumitra V. Mirti,(2018), Place Based Approach to plan for Resilient Cities: a local government perspective, Journal of Procedia Engineering, pp 157-164
- Abedini, A. , Saket Hassanloui, M. ,(2021), Third urban locations; Scene of creating social and recreational hangouts in the community Case study: A comparative study of cafes in districts 1 and 4 of Urmia city, Journal of Urban Planning, Volume 5 No. 2, pages 153-170,[In Persian].
- Assefa, G. & Frostell B. (2007), Social sustainability and social acceptance in technology assessment: A case study of energy technologies, Journal of Technology in Society, Volume29, Issue 1, Pages 63-78.
- Andalib, A. ,Kazemi, D. ,(2۰۱۷), Evaluation of effective components of social resilience of rural settlements in critical situations, Journal of Housing and village environment, Volume 36 , Number 158 , :131-145 ,[In Persian].
- Bazi ,Khodarham , & Javaheri, Abbas, & Akbar Kiani,(2012),Assessing the sustainability indicators of residential neighborhoods Case study: Mamouniyeh city - Markazi province, Journal of Geographical Research Year 27 Winter 2012 No. 4 (107 consecutive),p245-225. [In Persian].
- Biglin, J. ,(2021), Photovoice accounts of third places: Refugee and asylum seeker populations' experiences of therapeutic space, Journal of Health & Place, Volume 71, September 2021, 102663
- Barron, L. , & Gauntlett, E. (2002). Stage 1 report - Model of social sustainability. Housing and sustainable communities, indicators project. Western Australia: Perth, Murdoch University.
- Dempsey Nicolas, C. Brown b, G. Bramley, (2012), "The key to sustainable urban development in UK cities? The influence of density on social sustainability " Progress in Planning 77 page:94.
- Davoodi, E. , Modiri, A. , (2017),Investigating the role of third places in promoting the social life of Zanjan city in the period from the Constitutional Revolution to the

- Islamic Revolution (Case study: Green area of Zanjan city square-Iran), for Scientific degree Human Geography Volume 49 Autumn 1396 No. 3 (101):25-44. [In Persian].
- Ecet, Dejan & et al,(2021),Urban planning method for fostering social sustainability: Can bottom-up and top-down meet? Journal of Results in Engineering, Volume12,1-20.
- Fougere, G. , Hooper, C. M. , & Ivory, V. CH. , (2015), Childhood neighbourhoods as third places: Developing durable skills and preferences that enhance wellbeing in adulthood, Journal: Health & Place - Volume 34, July 2015, Pages 34-45.
- Frazier,j. c. ,(1997),Sustainable evelopment: modern elixier or sack dress? Journal of Environmental Concervation , vol. 24,pp. 182- 193
- Houshyar,H. , Sharifi,B. ,(2017), Evaluation of Neighborhood Sustainability in Border Towns (Case Study: Neighborhoods of Piranshar City), Journal of Urban Areas Studies, Volume: 4 Issue: 10: 149-168. [In Persian].
- Hosseinpour, B. , Zahiri, H. , & Mosaei , M. ,(2020), Profile of the authors of the article Evaluation of social sustainability indicators in the neighborhoods of the 15th metropolitan area of Tehran, Journal of Urban Social Geography , Volume: 7 , Issue: 2. [In Persian].
- Ismail, Said & Wan Ismail, Wan Azlina, (2015), Integrating the Community in Urban Design and Planning of Public Spaces: A Review in Malaysian Cities, Journal of Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume168, Pages 357-364. [In Persian].
- Karami, I. , Basiri, M. & Zeinali Azim, A. ,(2021), Analysis of place attachment and its related variables in third urban places (Case study: Elegli Park Tabriz), Journal of Geographical Research of Urban Planning ,Volume 9, Number 3, pp. 735-759. [In Persian].
- Mokhtari Malekabadi, R. , MarsousI, N. , & Hosseini, S. A. , Gholami, M. ,(2014),Environmental and Economic Assessment of Sustainable Development in Extractive Cities (Case Study: Assaluyeh), Journal of Urban Ecology Research, No. 1 (9): 29-44. [In Persian].
- Moeyini, M. , (2011), Pedestrian Cities, Azarakhsh Publications, Tehran. [In Persian].
- Mehta,V, & Bosoon. J. K. (2010)Third places and the social life of streets. Journalof Environment and Behavior, 42, 779-805.
- Maleki, S. , (2011), Measuring Sustainable Development in Urban Areas Using Planning Techniques (Case Study: Ilam City), , Journal of Geography and development, Volume 9 , Serial

- Issue 21 ; From page 117 to page 117-136. [In Persian].
- Maleki, Saeed, bagh Daman, Safiyeh, (2013), Evaluation of sustainable development indexes with emphasis on physical and social indexes and urban services (A case study of Ahvaz city), Journal of Human Geography Research Volume 52 Winter 1399 No. 4,p 29-54. [In Persian].
- Mckenzie, Stephen, (2004) social sustainability: toward some definition, Hawake Research Institute, University of South Australia, Magill, South Australia ,Pp:1-16.
- Oldenburg. R. (1999) The great good place: Cafes,coffee shops,bookstores, Bars, Hair Salons. And other hangouts at the heart of a community. Washington: Marlowe □ Company. , and how they Get You Through the Day. New York: Paragon House.
- Rahimi, H. ,(1999),Sustainable urban development with emphasis on environmental capabilities(Case Kashmar), Doctoral dissertation under the guidance of Dr. Shokouhi, Tarbiat Modares University, Tehran. [In Persian].
- Salazar, Sean & Stefan Ritter& Sarah HalenJenny Langford.(2021), From urban underground space (UUS) to sustainable underground urbanism (SUU): Shifting the focus in urban underground scholarship, Journal of Land Use Policy, Volume 109, Pages1-16.
- Siavashpour, B. , Abrun, A. , & Mousavi, M. (2019), Design approaches for public spaces of urban socialization taken from the characteristics of the third place, Journal of Urban Design Studies and Urban Research Second, No. 4 (7):33-40. . [In Persian].
- Sadeghi, N. , Zabihi, H. , & Islami, S. Gh. , (2015), Comparative comparison of third space location and cognitive map of feeling of security in urban space (Case study of Isfahan), Journal of Spatial planning, Volume 5 , Number 2 (17 in a row) ; From page 93 to page 115 . [In Persian].
- Satarzad Fathi, Mani, Zarei Majid & Rahim Hashempour, (2019), Research on the principles of behaviorist and democratic urban spaces; Integration of ideas, Journal of Iranian Architecture and Urban Planning Volume 10 Fall and Winter 1398 No. 18, Pp61-84. [In Persian].
- Shia, E. , Daneshpour, S. A and Roosta, M, (2017), Development of a Model of Spatial Indicators for Socia Architecture and Urban Development, "Sustainability Using the Delphi Method and the Shannon. Armanshahr, No. 19,pp 119-129.
- Tyler,Stephen & Moench,Marcus ,(2012), A framework for urban climate resilience, Journal of Climate and

- Development, Volume 4, Pages 311-326.
- Taqvaei, A. A. , Yousefi, S. , & Rafieian M. ,(2010), Assessing the quality of living environment in Ekbatan town of Tehran, Journal of Space planning and planning (humanities teacher), Volume 14 , Number 4 (68), :63-85. . [In Persian].
- Teymouri, I. , Farhoudi, R. , & Rahnamaei, M. T. , Gharkhloo, M. ,(2012), Evaluation of social sustainability using fuzzy logic (Case study: Tehran), Journal of Geography, Volume 10 , Number 35 ; From page 19 to page 39. [In Persian].
- Waezzadeh, S. , Ayaseh, A. ,(20۱۵), Status of social development in Iran's development programs with emphasis on social indicators of sustainable urban development, Journal of Urban Sociological Studies (Urban Studies), Volume 10 , Number 36,:45-59. [In Persian].
- Williams, S. A. , Hipp, J. R. (2019), The Third Place as an Evolving Concept for Hospitality Researchers and Managers , Journal of Hospitality & Tourism Research, Volume77,pages 68-78.

